

Onderwerp**Mededeling Benchmark Cultuur****Registratienummer**

2336560

Datum

14 november 2018

Afdeling/Bureau

RE

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Rijsberman, M.A.

**Ter kennisname aan PS en
burgerleden****Kern mededeling:**

Als afdoening van toezegging B-121 ontvangt u bijgaand de benchmark 'Cultuur in Flevoland' van onderzoeksbureau Pyrrhula en de Boekmanstichting. In deze benchmark is de staat van cultuur in de provincie in kaart gebracht aan de hand van indicatoren met betrekking tot capaciteit, participatie, geldstromen en concurrentiekracht. De meeste cijfers gaan over de jaren 2015-2016. De provincie Flevoland is in cultureel opzicht de negende provincie. Daarbij is rekening gehouden met de bevolkingsomvang. Zouden de gegevens niet per hoofd omgerekend zijn, dan staat Flevoland op de tiende plaats.

Mededeling:

De benchmark laat zien dat in Flevoland nog steeds sprake is van een achterstand op het gebied van cultuur. Een belangrijke reden voor de provincie om een eigen cultureel regionaal profiel (Flevoprofiel) op te stellen, naast het deelregioprofiel Flevoland/Almere-Lelystad in MRA-verband. Beide profielen hebt u in bijlage ontvangen bij de mededeling van 1 november jl. (eDocs 2318852).

Enkele uitkomsten van de benchmark

Vwb de capaciteit, ofwel het aanbod in termen van infrastructuur, organisaties en instellingen, bedrijvigheid en werkzame makers, staat Flevoland op 11e plaats. Met het aanbod in de zalen (aantal voorstellingen) neemt Flevoland de laatste plaats in voor zowel de absolute aantallen als per hoofd van de bevolking en dit geldt ook voor het bezoek aan de voorstellingen.

Bij het beoefenen van kunst in de vrije tijd springt de discipline nieuwe media eruit: met 17% van de inwoners van de provincie van 6 jaar en ouder die nieuwe media beoefenen, komt de provincie landelijk op plaats 2. Dit sluit aan bij het thema 'Cultuurlab' in het Flevoprofiel, waarbij we in Flevoland volop ruimte willen bieden voor nieuwe vormen van kunst en cultuur, en de mogelijkheid om verschillende disciplines te combineren in cross-overs.

Wat de gelden voor cultuur vanuit de Rijksoverheid betreft, kent Flevoland geen BIS-instelling (Basis Infrastructuur) en komt er voor structurele, langjarige subsidie vanuit de Rijksfondsen alleen geld van het Fonds Podiumkunsten naar onze provincie. Op projectbasis is er in de bekeken periode geld toegekend aan projecten in Flevoland door het Letterenfonds (plaats 6 in de provinciale ranking), Fonds Cultuurparticipatie (talentontwikkeling: plaats 5 en cultuureducatie: plaats 10), en het Mondriaanfonds (plaats 11).

Het belang van een BIS-instelling voor Flevoland op het gebied van jeugdtheater, cultuureducatie en talenontwikkeling om de kwaliteit hiervan langdurig te waarborgen, is één van de onderwerpen waarover we graag in gesprek gaan met de minister van OCW.

Vervolg

Om de ontwikkelingen in de culturele staat van Flevoland goed te blijven monitoren, is periodiek herhalen van de benchmark wenselijk. In een volgende ronde kunnen dan aanbevelingen (zoals het opnemen van onderwerpen als cultuureducatie) worden meegenomen. Met het oog op het Flevoprofiel en de Uitvoeringsagenda die daaraan wordt gekoppeld, is ons streven om in 2021 weer een benchmark te laten uitvoeren.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Benchmark Cultuur in Flevoland (Pyrhulla Research consultants en Boekmanstichting))	2336780	Ja

Ter inzage in de leeskamer

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
		Tot

Cultuur in Flevoland

Een benchmark

Henk Vinken, Rogier Brom

Juni 2018, Tilburg, Amsterdam

© Pyrrhula Research Consultants, Boekmanstichting

Samenvatting

In deze benchmark is de staat van cultuur in de provincie Flevoland in kaart gebracht aan de hand van indicatoren die ingaan op capaciteit, participatie, geldstromen en concurrentiekracht. In deze samenvatting worden beknopt enkele van de meest in het oog springende resultaten vermeld. Het aantal theaterzalen per hoofd van de bevolking is in Flevoland hoog, hoewel hierbij moet worden opgemerkt dat het aantal stoelen in deze zalen relatief laag is. Vooral het aantal popfestivals en theaters dat is aangesloten bij de brancheorganisatie VSCD is per hoofd van de bevolking erg hoog met een rang van respectievelijk 2 en 4 ten opzichte van de Nederlandse provincies. Met het aanbod in de zalen (aantal voorstellingen) neemt Flevoland echter de laatste plaats in voor zowel de absolute aantallen als per hoofd van de bevolking en dit geldt ook voor het bezoek aan de voorstellingen. Alleen het aanbod in cabaret en kleinkunst scoort hierbij iets hoger, de discipline die ook in het bezoek hoger scoort dan de andere disciplines.

In de bioscopen en filmtheaters zien we een ander beeld dan bij de theaterzalen: een laag aantal vestigingen, maar per hoofd van de bevolking een gemiddeld aantal stoelen. Ook hier scoort echter het bezoek laag.

Kijken we naar Flevolandse die tijd besteden aan culturele activiteiten, blijkt dat beeldende activiteiten populair zijn (plaats 1 tussen de provincies) terwijl zingen dat juist niet is (plaats 12). Bij het beoefenen van kunst in de vrije tijd springt de discipline nieuwe media eruit: met 17% van de inwoners van de provincie van 6 jaar en ouder die nieuwe media beoefenen, komt de provincie landelijk op plaats 2.

Bij zowel de werkgelegenheid als de bedrijvigheid in de creatieve industrie neemt Flevoland per hoofd van de bevolking een 6^e plaats in. Met deze werkgelegenheid scoort de provincie zelfs een 5^e plaats als hierbij het aandeel ten opzichte van de totale werkgelegenheid wordt bekeken.

Wat de gelden ten behoeve van cultuur vanuit de Rijksoverheid betreft, kent Flevoland geen BIS-instellingen en komt er voor structurele, langjarige subsidie vanuit de Rijksfondsen alleen geld de provincie binnen van het Fonds Podiumkunsten. Op projectbasis is er in de bekeken periode geld toegekend aan projecten in Flevoland door het Letterenfonds (5,4% van totale toekenningen, plaats 6 in de provinciale ranking), Fonds Cultuurparticipatie (talentontwikkeling: 5%, plaats 5 en cultuureducatie: 2,3%, plaats 10), en het Mondriaanfonds (0,6%, plaats 11).

Aanleiding

'Om de eigen identiteit te kunnen viëren en versterken is het van belang ook te investeren in het culturele leefklimaat en verbinding in de samenleving.' Uit de koers die de provincie Flevoland uitzet in de nota voor het cultuurbeleid 2017-2020 'Typisch Flevoland, net even anders', wordt duidelijk dat de provincie kiest voor een 'doorgaande opbouw van de Flevolandse culturele infrastructuur en het cultureel erfgoed.'¹ Om goed in beeld te krijgen waarop verder kan worden gebouwd, zijn Pyrrhula Research Consultants en de Boekmanstichting gevraagd om een benchmark te verzorgen op het gebied van cultuur in de provincie Flevoland. Deze benchmark loopt parallel aan het traject dat Berenschot met de provincie doorloopt.

Een analyse van de staat van cultuur vanuit een cijfermatige inventarisatie in een afgebakend gebied is eerder al op nationaal vlak gedaan vanuit de Cultuurindex Nederland. Hierbij is gekozen om een onderverdeling te maken in vier pijlers: capaciteit, participatie, geldstromen en concurrentiekracht. Deze onderverdeling laten we ook bij deze benchmark terugkomen. Dit maakt een vergelijking met

¹ Provincie Flevoland (2016), *Nota cultuurbeleid 2017-2020: Typisch Flevoland, net even anders*.

landelijke trends eenvoudiger en komt bovendien de vergelijking ten goede met overige benchmarks die in andere provincies al zijn uitgevoerd volgens hetzelfde stramien. Zo is er in Noord-Brabant in 2015 al een benchmark uitgevoerd door Henk Vinken van Pyrrhula Research Consultants, een van de auteurs van de rapportage die u nu voor u heeft liggen. Eind mei presenteerden de Boekmanstichting en Atlas voor gemeenten de eerste deelresultaten van de Regionale Cultuurindex die zijn ontwikkelen. Dit betrof de pijler capaciteit waarbij het culturele aanbod in de Nederlandse provincies wordt vergeleken. Ook werd in juni 2018 het onderzoeksrapport *Waarde van cultuur 2018. De staat van de culturele sector in Brabant* gepubliceerd.² Hierin zijn eveneens benchmarkgegevens opgenomen en worden deze aangevuld met bestaand en nieuw onderzoek die de staat van cultuur in de provincie Noord-Brabant zo goed mogelijk in kaart brengen. Ook in dit rapport zijn de indicatoren terug te brengen naar de vier gebruikte pijlers in deze benchmark. Al met al ontstaat zo een steeds instrumentarium om een beeld te geven van de staat van cultuur in de Nederlandse provincies, waarbij het maken van een vergelijking steeds eenvoudiger en meer betrouwbaar wordt. Met deze benchmark ontstaat een beeld van de staat van cultuur in de provincie Flevoland en hoe deze zich verhoudt tot de 11 andere Nederlandse provincies. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de pijlers van het Flevolandse cultuurbeleid: Podiumkunsten, Bibliotheken, Cultureel erfgoed, Cultuureducatie en Amateurkunst & Talentontwikkeling. De pijler Land Art kon hierbij niet worden meegenomen omdat over de landelijke aanwezigheid van dergelijke kunstwerken geen sluitend overzicht bestaat of momenteel valt samen te stellen. Uit correspondentie met Land Art Flevoland en Anja Novak van de Universiteit van Amsterdam kan wel worden opgemaakt dat Flevoland op dit vlak een vooruitstrevende en onderscheidende positie inneemt.

Aanpak

Veel provinciale cijfers zijn via Statline van het CBS online beschikbaar. In 2014 heeft Pyrrhula Research Consultants een groot aantal organisaties en instellingen benaderd die eerder ook data leverden aan de Cultuurindex Nederland om een benchmark Cultuur in Noord-Brabant te maken. Daarnaast is een aantal verdiepende gesprekken met de vier initiatiefnemers van de benchmark gevoerd en is intensief contact geweest met de landelijke cultuurfondsen om data te krijgen die niet in de Cultuurindex zitten maar die wel als van groot belang voor een benchmark worden aangemerkt. De cijfers van Statline of uit andere bronnen zijn voor alle provincies bij elkaar gezet en afgezet tegen de bevolkingsomvang in die provincies. Zo ontstaat een absoluut en een gewogen beeld van de positie van een provincie tussen de andere provincies. Zo weten we bij voorbeeld hoeveel theaters er in absolute zin in de provincies zijn en hoeveel dat er zijn naar hoofd van de bevolking (per capita) in die provincies. Door deze cijfers van hoog naar laag te sorteren ontstaan vervolgens rangordeningen van de twaalf provincies.

Uit het eerdere werk van Pyrrhula Research Consultants en de Boekmanstichting is een helder overzicht ontstaan van publiek beschikbare cijfers die het mogelijk maken om provincies onderling te vergelijken. Voor de benchmark Flevoland is gekeken welke van deze gegevens geactualiseerd konden worden. Ook is de positie van de zes gemeenten van Flevoland een extra aandachtspunt : waar mogelijk kijken we ook naar de positie van Almere, Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Urk en Zeewolde.

Sectoren

Er is gepoogd om voor alle sectoren gegevens te krijgen, voor de professionele podiumkunsten, de filmsector, letteren en bibliotheken, beeldende kunst, erfgoed en amateurkunst en cultuureducatie.

Pijlers

De gegevens zijn net als bij de Cultuurindex Nederland (en de Amerikaanse National Index for the Arts waarop deze is gebaseerd) langs vier pijlers verzameld. Deze pijlers zijn: capaciteit, participatie,

² Broers, B., R. Brom, B. van Dalen, J. Harings en H. Vinken (2018) *Waarde van cultuur 2018. De staat van de culturele sector in Brabant*, Tilburg: Kunstloc Brabant.

geldstromen en concurrentiekracht. *Capaciteit* gaat om de aantallen en het aanbod in de cultuursector ofwel de hoeveelheid organisaties en instellingen, de infrastructuur (zalen, doeken, stoelen, etc.) en ook het aanbod aan makers, de bedrijvigheid en werkgelegenheid in de cultuursector. *Participatie* gaat over actieve en passieve vormen van cultuurparticipatie dus over het beoefenen en het bezoeken en consumeren van cultuur. *Geldstromen* als pijler gaat over de financiële basis van de cultuursector: de baten en omzetten van de organisaties en makers in de cultuursector en de overheidsbijdragen voor cultuur. *Concurrentiekracht* is een pijler waaruit de zichtbaarheid van de cultuursector ten opzichte van andere sectoren moet blijken.

Duurzaamheid

Een belangrijke overweging bij het verzamelen van de data was dat er enige zekerheid moest zijn dat de cijfers over een aantal jaren ook nog beschikbaar zijn. Dit duurzaamheidsargument is van belang om bij een toekomstige update van de benchmark ook op mogelijke ontwikkelingen te kunnen wijzen. Niet alle gegevens die in de Cultuurindex Nederland staan en relevant gevonden worden konden worden verzameld voor deze benchmark. De belangrijkste reden is dat veel van de landelijke cijfers niet zijn uit te splitsen naar provincie. Soms was het praktisch niet mogelijk om binnen de grenzen van tijd en geld die voor deze benchmark gelden deze uitsplitsingen te maken. Net als bij de benchmark van Noord-Brabant is ook nu een (beknoptere) lijst ontstaan van gegevens die mogelijk in de toekomst bij een volgende benchmark meegenomen zouden kunnen worden. Deze wensenlijst volgt aan het eind van dit verslag.

Aansluiting

Een benchmark veronderstelt dat er gegevens beschikbaar zijn waarmee zoveel mogelijk provincies te vergelijken zijn, liefst alle twaalf. Ook is het belangrijk dat de gegevens aansluiten bij wat er landelijk verzameld wordt om de staat van cultuur mee te peilen, bijvoorbeeld door het Ministerie van OCW in Cultuur in Beeld en vooral door kennisinstellingen als Boekmanstichting en SCP in de Cultuurindex Nederland. Daarnaast moeten de gegevens een goed beeld geven van relevante actuele ontwikkelingen in het culturele veld. Tot slot moet bekeken worden hoe rekening gehouden kan worden met andere monitoringsinitiatieven.

Uitkomsten

We presenteren eerst het totaaloverzicht gebaseerd op de vier pijlers. Dan lichten we per pijler de resultaten toe. De meeste cijfers zijn uit de jaren 2015-2016. In de bijlage staan de bronnen en jaren vermeld.

Overzicht

De provincie Flevoland is in cultureel opzicht de negende provincie. Daarbij is rekening gehouden met de bevolkingsomvang. Zouden we de gegevens niet per hoofd omrekenen, dan staat Flevoland op de tiende plaats. Doen we dat wel dan stijgt de provincie dus enigszins op de ranglijst van provincies.

Tabel 1: Totaaloverzicht Benchmark Cultuur in Flevoland (FL)

	Indicatoren	Aandeel FL in NL	Rang FL tussen alle provincies	Idem per capita
Capaciteit	38	1,7 %	11	9
Participatie	29	1,4 %	10	9
Geldstromen	2	1,1 %	11	9
Concurrentiekracht	26	2,4 %	8	8
Totaal	95	1,6 %	10	9

Voor de pijler *capaciteit*, ofwel het aanbod in termen van infrastructuur, organisaties en instellingen, bedrijvigheid en werkzame makers, toont dat Flevoland op een elfde plaats staat.

Wegen we de cijfers naar bevolkingsomvang dan stijgt de positie: van elf naar tien. De Flevolandse cultuursector heeft per hoofd van de bevolking relatief veel poppodia en -festivals (plaats één, met vooral een groot aantal popfestival, plaats twee), theaterzalen (plaats vijf per capita), ook relatief veel bioscoop/filmtheaterstoelen (plaats zeven), aanbod aan voorstellingen cabaret en kleinkunst (plaats acht per capita) en ook relatief veel archeologische rijksmonumenten (plaats negen per capita). Op alle andere vlakken in de pijler capaciteit staat de provincie laatste of op één-na-laatste plaats.

In de pijler *participatie* zien we lage deelnamecijfers: absoluut en per hoofd van de bevolking staat de provincie Flevoland op de twaalfde respectievelijk elfde plaats. Deze lichte stijging in de rangorde komt op het conto van het bezoek aan cabaret en kleinkunst (plaats acht). Ook zien we een relatief hoge positie bij bezoek aan populaire podiumkunsten (plaats negen; hieronder valt cabaret), het tijd besteden aan beeldend vormen (plaats één), het spelen van een muziekinstrument (plaats zes) en aan toneel, musical en ballet (ook plaats zes). Ook het percentage amateurs dat met nieuwe media bezig is, is hoog (plaats twee), net als amateurschrijvers (plaats zeven) en -dansers (plaats negen). Over *geldstromen* zijn weinig cijfers bekend. Er zijn geen BIS-instellingen in Flevoland dus ook geen Rijksbijdragen die via de BIS in Flevoland terecht komen. Flevoland komt wat betreft provinciale uitgaven aan cultuur in absolute zin als elfde provincie uit de bus, in relatieve zin, gewogen per capita is dat plaats negen. Verder is, inzoomend op *concurrentiekracht*, het aandeel uitgaven aan cultuur op de totale provinciale uitgaven hoog: plaats drie in 2016. Dat was plaats acht in 2014. Ook het aandeel creatieve industrie in de werkgelegenheid (plaats vijf) en bedrijvigheid (plaats zeven) is hoog. Het aandeel aanvragen uit Flevoland en het aandeel gehonoreerde Flevolandse aanvragen bij de landelijke cultuurfondsen is laag.

Capaciteit

De capaciteitspijler omvat 38 indicatoren, waarvan 20 stuks ook voorkomen in de gelijknamige pijler in de Cultuurindex Nederland. Toegevoegde indicatoren zijn veelal verbijzonderingen van een overkoepelende indicator, zoals bij voorbeeld het aantal theatervoorstellingen naar verschillende genres een specificatie is van het aantal theatervoorstellingen als geheel. Bijna alle cijfers verwijzen naar de jaren 2015 of 2016 (zie tabel 2).

Zoals hierboven al deels aangegeven heeft Flevoland relatief veel theaterzalen, cabaretvoorstellingen, theaters die VSCD-lid zijn, poppodia en popfestivals die zijn aangesloten bij de VNPF (met name popfestivals), bioscoop- en filmtheaterstoelen, archeologische rijksmonumenten en ook relatief veel banen en bedrijven in de creatieve sector.

Relatief laag scoort Flevoland in het totaal aantal theatervoorstellingen, dat over bijna alle genres heen, het aantal bedrijven dat actief is in de podiumkunsten, het aantal festivals (ook anders dan popmuziek), het aantal bioscoop-/filmtheaterdoeken, het aantal basisbibliotheken en materialen in deze bibliotheken, het aantal musea en, niet verrassend voor zo'n jonge provincie, het aantal rijksmonumenten, beschermde stads- of dorpsgezichten en volksverhalen.

Tabel 2: Capaciteit in de cultuursector in de provincie Flevoland (FL)

	Aandeel FL in NL	Rang FL tussen alle provincies	Idem per capita
Aantal theaterzalen	2,4 %	11	5
Publiekscapaciteit theaterzalen	1,8 %	11	10
Aantal voorstellingen professionele podiumkunsten	1,1 %	12	12
- Theater	0,5 %	12	12
- Muziek	1,2 %	12	12
- Dans	0,9 %	12	12
- Muziektheater	1,0 %	11	11
- Cabaret- en kleinkunst	1,9 %	12	8
Aantal theaters (en VSCD-lid)	2,9 %	10	4
Aantal organisaties podiumkunsten	1,8 %	12	12
Aantal poppodia en-festivals (en VNPF-lid)	3,9 %	10	1
- Poppodia	3,5 %	10	9
- Popfestivals	4,3 %	9	2
Aantal festivals	1,7 %	12	12
Aantal bioscopen en filmtheaters	1,8 %	12	10
- Bioscoop/filmtheaterdoeken	1,8 %	12	12
- Bioscoop/filmtheaterstoelen	2,4 %	11	7
Nabijheid bioscoop in km	-	12	-
Aantal bioscopen binnen 10 km	-	11	-
Aantal basisbibliotheken	1,3 %	12	12
Aantal materialen in bibliotheken	1,9 %	12	12
Nabijheid bibliotheken in km		9	-
Aantal boekwinkels	2,1 %	11	10
Schrijversoptreden volwassenenauteurs	1,9 %	12	10
Schrijversoptreden jeugdauteurs	1,6 %	11	10
Aantal centra voor de kunsten (en lid Kunstconnectie)	2,2 %	11	7
Aantal musea	0,9 %	12	12
Aantal galeries deelnemend aan kunstkoopregeling	-	-	-
Aantal instellingen in Digitale Collectie NL	0,0 %	10	10
Aantal rijksmonumenten	0,2 %	12	12
- Aantal archeologische rijksmonumenten	1,7 %	12	9
- Aantal gebouwde rijksmonumenten	0,1 %	12	12
Aantal beschermde stads-/dorpsgezichten	0,2 %	12	12
Aantal volksverhalen	0,2 %	12	12
Werkgelegenheid creatieve industrie	1,8 %	11	6
Bedrijvigheid creatieve industrie	2,0 %	11	6
Hoeveelheid cultuuraanbod (pk, bk, letteren, erfgoed, film; 50 grootste steden)	-	10	-
Idem exclusief provincies die met één stad vertegenwoordigd zijn (Groningen, Leeuwarden, Emmen)	-	8	-
Totaal	1,7 %	11	9

Binnen deze aanbodpijler is via gegevens over de 50 grootste gemeenten van Nederland (in 2011) gekeken naar de diversiteit van het culturele aanbod. Als er in een gemeente veel aanbod is (per x aantal inwoners) in veel verschillende sectoren (podiumkunsten, beeldende kunsten, etc.) dan spreken we van een divers aanbod. De resulterende lijst gemeenten is vervolgens geordend naar provincie. In Flevoland tellen Almere (plaats 34 in rangorde van 50 steden) en Lelystad (rang 35) mee. Als we in de provinciale vergelijking ook de steden meetellen die als enige hun provincie

vertegenwoordigen (Groningen, Leeuwarden en Emmen) dan staat de provincie Flevoland samen met de provincie Overijssel op plaats negen van de elf provincies met de 50 grootste steden (alle provincies exclusief Zeeland; Drenthe staat op plaats elf). Tellen we deze steden niet mee (en vergelijken we dus acht provincies) dan staat Flevoland samen met Overijssel op de achtste en dus ook de laatste plaats. De diversiteit van het cultuuraanbod in Flevoland is dus laag te noemen.

Participatie

De pijler participatie is gebaseerd op 29 indicatoren en verwijst hier naar het aantal bezoeken aan culturele voorzieningen, van theater tot museum, uitleningen en lidmaatschappen van bibliotheken, het percentage lezers en museumbezoekers in de bevolking, kunstbeoefening op allerlei vlakken en het ondersteunen van cultuur, in dit geval via vrijwilligerswerk bij musea.

Bezoek aan cabaretvoorstellingen en daarmee aan populaire podiumkunsten is in Flevoland populair: een achtste respectievelijk negende plaats. Het bezoek aan bioscopen en het bereik van de Nederlandse film onder Flevolandse is niet bijzonder groot.

Tabel 3: Participatie in de cultuursector in de provincie Flevoland (FL)

	Aandeel FL in NL	Rang FL tussen alle provincies	Idem per capita
Aantal bezoeken voorstellingen professionele podiumkunsten	0,9 %	12	12
- Theater	0,5 %	12	12
- Muziek	0,4 %	12	12
- Dans	0,6 %	12	10
- Muziektheater	0,6 %	11	11
- Cabaret- en kleinkunst	1,9 %	11	8
Bezoekers canonieke podiumkunsten (% , klassieke muziek, opera, toneel, ballet)	-	11	-
Bezoekers populaire podiumkunsten (% , popconcert, musical, film, cabaret)	-	9	-
Bezoek bioscoop	1,6 %	11	10
Bereik Nederlandse film (% , 16 jaar en ouder)	-	11	-
Aantal uitleningen bibliotheek	2,6 %	11	6
Aantal leden bibliotheek	3,5 %	11	1
Lezers (%)	-	9	-
Museumbezoekers (%)	-	7	-
Tijd besteed aan spelen muziekinstrument (%)	-	6	-
Tijd besteed aan zingen/zangkoor/zanggroepje (%)	-	12	-
Tijd besteed aan handarbeid, schilderen, tekenen, etc. (%)*	-	1	-
Tijd besteed aan toneel, musical, ballet (%)	-	6	-
Amateurkunstenaars (%)	-	12	-
- Beeldend vormen (%)	-	11	-
- Muziek (%)	-	12	-
- Dans (%)	-	9	-
- Theater (%)	-	12	-
- Schrijven (%)	-	7	-
- Nieuwe media (%)	-	2	-
Aantal vrijwilligers musea*	8,6 %	5	5
Rato aantal vrijwilligers op betaald personeel*	-	8	-
Totaal**	1,4 %	10	9

*Optelling van provincies Utrecht en Flevoland; ** Totaalcijfers exclusief deze optelling

Het percentage lezers ligt rond het landelijk gemiddelde in Flevoland, 30% van de bevolking van zestien jaar en ouder, en dat geeft een negende plaats, aldus de data van LISS, Longitudinal Internet Studies for the Social Sciences.³ Het percentage museumbezoekers ligt er net iets onder, 46% 16-plussers, en toch levert dat een zevende plaats op. Overigens weten we uit de museumcijfers 2016 van de Museumvereniging dat de musea relatief veel bezoekers uit de rest van Nederland ontvangen en dus weinig uit de eigen provincie. Ook het aandeel schoolbezoek in het totale jeugdbezoek is in Flevoland met 6% het laagst van alle provincies.⁴ Iets meer dan 17% van de 16-plus Flevolandse heeft aan beeldende activiteiten gedaan: een eerste plaats tussen de twaalf provincies. Bijna 8% heeft aan toneel, musical of ballet gedaan, en dat levert een zesde plaats op. Nog eens 9% heeft tijd besteed aan het bespelen van een muziekinstrument: ook plaats zes. Zingen is niet bijzonder populair: 4% zingt in een zangkoor of -groepje en dat betekent voor Flevoland de twaalfde plaats. Uit de Nieuwe Monitor Amateurkunst (NMA) van het Landelijk Kenniscentrum Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) komen de laatste cijfers over de percentages beoefenaars van kunst in de vrije tijd per discipline.⁵ Opvallend is de tweede plaats voor beoefenaars van nieuwe media (17% van de bevolking van zes jaar en ouder, dit percentage en de hieronder genoemde niet in de tabel), naast een zevende plaats voor schrijven (6%), en een negende plaats voor dans (7%). Verder een elfde plaats voor beeldend vormen (inclusief allerlei soorten handenarbeid, 19%), een twaalfde voor muziek (17%) en voor theater (2%). Alles opgeteld staat Flevoland wat betreft het percentage amateurkunstenaars met 39% op plaats twaalf van de twaalf provincies die we hier vergelijken.

Tabel 4: Vrijwilligers in de 6 musea in de provincie Flevoland (FL)⁶

	Aandeel FL in NL	Rang FL tussen alle provincies	Idem per capita
Aantal vrijwilligers musea	2,1%	12	8
Rato aantal vrijwilligers op betaald personeel	-	7	-

Geldstromen

Voor het beeld van de geldstromen in de cultuursector hebben we slechts een beperkt aantal indicatoren tot onze beschikking. Geen van de indicatoren uit de Cultuurindex bleek zinvol en/of binnen afzienbare termijnen uiteen te leggen naar provincie.

³ Voorzichtigheid is geboden bij de interpretatie van deze cijfers: de cijfers zijn gebaseerd op maximaal 117 Flevolandse op totaal 5487 respondenten in het LISS-panel.

⁴ Leguit, A. en S. Weide (2017) *Museumcijfers 2016*, Amsterdam: Stichting Museana, Stichting Museumkaart, Museumvereniging.

⁵ Hier gaat het om respondenten van zes jaar en ouder die in het afgelopen jaar en/of in de maand van de enquête (april 2017) iets kunstzinnigs of creatiefs hebben gedaan in de vrije tijd, dus niet als werk of op school. Ook hier geldt dat voorzichtigheid op zijn plaats is: de data verwijzen naar 95 Flevolandse op totaal 5076 respondenten in de NMA-2017.

⁶ Binnen deze data zijn de gegevens opgenomen van Batavialand dat vanaf 1 juli 2017 in de huidige vorm bestaat. De data gaan dan ook over de huidige situatie en omvatten Batavialand als geheel, waarbij het museum een deelfunctie is.

Tabel 5a: Geldstromen in de cultuursector in de provincie Flevoland (FL) in 2014

	Aandeel FL in NL	Rang FL tussen alle provincies	Idem per capita
Bijdragen OCW, provincies en gemeenten aan BIS-instellingen	0 %	10	10
Uitgaven provincies aan 'kunst en oudheidkunde'	2,0 %	12	9
Uitgaven gemeenten aan 'cultuur en recreatie'	2,3 %	10	5
Totaal	1,4 %	11	8

Tabel 5b: Geldstromen in de cultuursector in de provincie Flevoland (FL) in 2016

	Aandeel FL in NL	Rang FL tussen alle provincies	Idem per capita
Bijdragen OCW, provincies en gemeenten aan BIS-instellingen	0 %	10	10
Uitgaven provincies aan 'kunst en oudheidkunde'	2,1 %	12	8
Totaal	1,1 %	11	9

Er is voor de landelijke overheidsuitgaven alleen gekeken naar de overheidsbijdragen aan de instellingen in de basisinfrastructuur (de zogenaamde BIS-instellingen). Vaak zijn dan vooral uitgaven van het Ministerie van OCW, maar hier tellen ook de bijdragen van gemeenten, provincies en andere bestuursorganen mee.⁷ In Flevoland zijn geen BIS-instellingen, evenmin als in Drenthe en Zeeland. Samen met die provincies staat Flevoland dan op een gedeelde tiende plaats.

Via het CBS zijn de provinciale en gemeentelijke uitgaven voor cultuur te vinden. De statistieken voor de gemeentelijke uitgaven lopen tot en met 2014. Hierna zijn deze (voorlopig) niet meer verzameld. Daarom presenteren we hier twee tabellen. Eén met de uitgaven in 2014 (tabel 5a) en één met die in 2016 (tabel 5b).

De provincie Flevoland gaf in 2014 219 miljoen euro uit aan de functie 'Kunst en Oudheidkunde' binnen de functie Welzijn en staat daarmee op de laatste, twaalfde plaats.⁸ Houden we rekening met de bevolkingsomvang dan stijgt de provincie naar plaats negen. In 2016 (zie tabel 5b) stijgen de uitgaven voor cultuur licht naar 228 miljoen euro. In absolute zin bekleedt Flevoland daarmee de laatste, twaalfde plaats. Wegen we het bevolkingsaantal mee dan stijgt Flevoland naar plaats acht. Ten opzichte van 2014 een stijging van één plaats op de ladder van twaalf provincies.

De gemeenten in Flevoland gaven in 2014 (zie tabel 5a) samen circa 1.630 miljoen euro uit aan de functie Cultuur en Recreatie en daarbinnen het Bibliotheekwerk, Kunst en Oudheidkunde/musea en daarmee staan de gemeenten in de provincie Flevoland op plaats tien. Wegen we dit naar hoofd van de bevolking dan stijgt de positie sterk: naar plaats vijf.

Ter toelichting melden we hier tot slot de bijdragen van de overheden in euro's gemiddeld per hoofd (tabel 6a en tabel 6b).

⁷ De uitgaven via de grote landelijke cultuurfondsen zijn hier wegens tijdgebrek niet meegenomen.

⁸ In de toelichting bij deze cijfers vermeldt het CBS dat het bij 'Kunst en Oudheidkunde' gaat om 'behouden, versterken en uitdragen van uitingvormen van cultuur en culturen (in de meeste brede zin van het woord). Hierbij gaat het om kunsten (zoals beeldende kunst, zang, opera, toneel, ballet, enzovoorts), musea en oudheidkunde (provinciale musea, historische archieven, archeologie, enzovoorts) en (de instandhouding van) monumenten.' Bron: CBS Statline.

Tabel 6a: Overheidsuitgaven aan cultuur in Nederland en Flevoland in euro's per capita in 2014 (gemiddelden)

	NL	FL
Bijdragen OCW, provincies en gemeenten aan BIS-instellingen	19,58	0,00
Uitgaven provincies aan 'kunst en oudheidkunde'	13,02	11,00
Uitgaven gemeenten aan 'cultuur en recreatie'	96,85	92,52

Tabel 6b: Overheidsuitgaven aan cultuur in Nederland en Flevoland in euro's per capita in 2016 (gemiddelden)

	NL	FL
Bijdragen OCW, provincies en gemeenten aan BIS-instellingen	19,42	0,00
Uitgaven provincies aan 'kunst en oudheidkunde'	13,43	11,63

Concurrentiekracht

Hoe doet cultuur het ten opzichte van het geheel van uitgaven, banen, etc.? Dit is een vraag die bij het thema concurrentiekracht op tafel ligt. Op enkele indicators na (die over de creatieve industrie) zijn alle indicatoren nieuw ten opzichte van de Cultuurindex Nederland. Veel van die indicatoren lieten zich niet uitsplitsen naar provincie (bijvoorbeeld de belastinguitgaven aan cultuur). In de Brabantse benchmark is gezocht naar nieuwe indicatoren die een goed beeld geven van de zichtbaarheid van makers tussen andere Nederlanders. Het kan dan gaan om zichtbaarheid in de belangrijke subsidieregelingen van de landelijke cultuurfondsen of om zichtbaarheid met voorstellingen en optredens in het buitenland (in 2014). Deze cijfers willen we ook voor Flevolandse benchmark gebruiken. Waar mogelijk hebben we de cijfers geactualiseerd.

Tabel 6 laat zien dat Flevoland relatief sterk scoort op het aandeel cultuuruitgaven op de totale uitgaven van provincies. De provincie neemt hier de derde plaats in van alle twaalf provincies. Dat gaat niet op voor de Flevolandse gemeenten (in 2014; het laatste jaar waarover we cijfers hebben): Zij geven relatief weinig uit aan cultuur gezien op de totale begroting. Zij zorgen er zo samen voor dat de provincie Flevoland op twaalfde plaats eindigt.

Als het gaat om aandeel werkgelegenheid in de creatieve industrie gezien op de totale werkgelegenheid per provincie staat Flevoland, zonder rekening te houden met bevolkingsomvang, op plaats vijf. In Flevoland komt 3,1% van de werkgelegenheid voor rekening van de creatieve industrie. In Noord-Holland is dat ruim 7%. Iets soortgelijks zien we bij de bedrijvigheid (aantal bedrijven) in de creatieve industrie: 8,2% in Flevoland en dat geeft een zevende plaats tussen de twaalf provincies.

De cijfers over de aanvragen en honoreringen bij de grote landelijke cultuurfondsen geven een gemengd beeld van de positie van de provincie Flevoland. We kunnen er op twee manieren naar kijken: het aantal honoreringen in de twaalf provincies op het totale aantal honoreringen (in de tabel) en het honoreringspercentage op het totale aantal aanvragen per provincie (niet in de tabel). We bespreken de twee manieren hierna beide per cultuurfonds. We hebben gegeven de beperkingen in tijd en geld geen nieuwe data na de eerdere Brabantse benchmark kunnen verzamelen. De data stammen uit de periode 2012-2014.

Bij het Fonds Podiumkunsten zien we dat de Flevolandse honoreringen bij meerjarige aanvragen bijna 4% van het totaal uitmaken waarmee Flevoland op de negende plaats staat. Flevolandse aanvragen worden wel vaak gehonoreerd: 60% tegen landelijk 41%, waarmee Flevoland op de vierde plaats staat. Er zijn geen aanvragen voor productiesubsidies uit Flevoland gehonoreerd. Er waren wel aanvragen uit Flevoland in behandeling genomen: vijf in totaal (op totaal 307). Dat betekent ook dat Flevolandse minder honoreringen hebben: 0% tegen 40% landelijk. Hiermee eindigt Flevoland met Drenthe en Zeeland op de tiende plaats. De data van het Fonds voor de Letteren zijn iets anders samengesteld. Hier weten we niet wat het honoreringspercentage per provincie is. We weten alleen het aantal honoreringen. Het aandeel van Flevoland hierin is ruim 5% en daarmee bezet Flevoland de zesde plaats. Bij het Fonds Cultuurparticipatie is in 2013 één aanvraag uit Flevoland gedaan voor het talentontwikkelingsprogramma TOM op totaal 20 aanvragen: dat is 5% en genereert een vijfde

plaats. De ene aanvraag is ook gehonoreerd ofwel een 100% score. Daarmee staat Flevoland samen met Groningen, Friesland en Drenthe op de gedeelde eerste plaats tussen de twaalf provincies. Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (plus de variant voor het vmbo en een flankerend programma) van het Fonds Cultuurparticipatie kent in 2013 zo'n 86 gehonoreerde aanvragen waarvan twee uit Flevoland, dat is 2,3%. Van alle 86 aanvragen wordt 52% gehonoreerd. Uit Flevoland komen drie aanvragen en daarvan zijn er dus twee gehonoreerd, een honoreringspercentage van 66,7% en daarmee een tweede plaats tussen de twaalf provincies.

Tabel 7: Concurrentiekracht van de cultuursector uit de provincie Flevoland (FL)

	Aandeel FL in NL (%)	Rang FL tussen alle provincies	Idem per capita
Provinciale uitgaven cultuur op totale uitgaven (2016)	-	-	3
Gemeentelijke uitgaven cultuur op totale uitgaven (2014)	-	-	12
Werkgelegenheid creatieve industrie op alle werkgelegenheid	-	5	-
Bedrijvigheid creatieve industrie op totale bedrijvigheid	-	7	-
Gehonoreerden meerjarige aanvragen Fonds Podiumkunsten (2012)	3,7 %	9	-
Gehonoreerden productiesubsidies Fonds Podiumkunsten (2013)	0,0 %	10	-
Gehonoreerden incidentele projecten/manifestaties Letterenfonds (2010-2013)	5,4 %	6	-
Gehonoreerden talentontwikkelingsprogramma TOM Fonds Cultuurparticipatie (2013)	5,0 %	5	-
Gehonoreerden Cultuureducatieprogramma's Fonds Cultuurparticipatie (2013)	2,3 %	10	-
Gehonoreerden alle aanvragen Filmfonds (2014)	0 %	10	-
Gehonoreerden opdrachtgeversregelingen Mondriaanfonds (2013)	0,6 %	11	-
Voorstellingen/optredens in buitenland			
- Beeldende kunst		-	-
- Fotografie		-	-
- Film		-	-
- Theater		-	-
- Dans		-	-
- Literatuur		-	-
- Bovensectoraal		-	-
- Architectuur		-	-
- Vormgeving		-	-
- Erfgoed		-	-
- Multimedia		-	-
- Muziek: Hedendaags en jazz		-	-
- Muziek: Klassiek		-	-
- Muziek: Pop		-	-
Totaal	2,4 %	8	8

Bij het Filmfonds is in 2014 een aanvraag uit Flevoland in behandeling genomen en die is niet gehonoreerd. Dat was ook het geval voor aanvragen uit Groningen, Overijssel en Limburg en daarmee staat Flevoland op een gedeelde negende plaats. Tot slot de diverse

opdrachtgeversregelingen 2013 van het Mondriaanfonds.⁹ Er is één aanvraag uit Flevoland gehonoreerd op totaal 170: dat geeft 0,6% en een elfde plaats tussen de twaalf provincies. Het honoreringspercentage voor Flevolandse aanvragers is daarentegen 33,3%: één op de drie aanvragen, wat toch niet meer dan een elfde plaats oplevert.

Tot slot van de pijler concurrentiekracht hebben we gekeken naar de zichtbaarheid in het buitenland van makers (individuele en gezelschappen) uit de provincie Flevoland. DutchCulture houdt sinds 2005 in toenemend gedetailleerde wijze bij welke makers in het buitenland waar, in welk land, welk aantal voorstellingen, optredens, lezingen en exposities hebben. DutchCulture heeft het totale bestand over 2016 beschikbaar gesteld met in totaal meer dan 32.000 buitenlandse voorstellingen, optredens, etc., door Nederlandse makers. Samen met veldexperts van de provincie Flevoland is de lijst per discipline doorgenomen op makers die in de provincie Flevoland wonen, c.q. daar hun vestigingsplaats als gezelschap hebben. De resultaten vallen tegen. Het aantal Flevolandse kunstenaars dat in het buitenland opereert is zo gering dat een weergave in de bovenstaande tabel weinig zinvol is. Op muziekgebied zijn geen Flevolandse kunstenaars herkend. In de sector theater is één Flevolands gezelschap (Bonte Hond) in het buitenland gesignaleerd. Bij vormgeving is ook een Flevolandse kunstenaar in het buitenland geweest die een atelier in de Noordoostpolder heeft. De andere disciplines zijn zonder resultaat doorgenomen.

Wensenlijst

Zoals bij de aanpak al aangekondigd volgt hier een lijst met groepen indicatoren die nu niet in de benchmark zitten maar die wel van belang zijn als er een nog gedegener beeld van de relatieve staat van de Flevolandse cultuur moet worden gegeven. Het gaat dan met name om

- de positie van kunst in de openbare ruimte, c.q. land art, iets waarvan de provincie Flevoland de indruk heeft dat de provincie hierin onderscheidend is;
- ook de rol van cultuureducatie en dan het landelijke project Cultuureducatie met Kwaliteit zou beter in beeld moeten komen;
- er leven ook verwachtingen dat kunstbeoefening in de vrije tijd verschilt per gemeente in Flevoland met modernere varianten in de nieuwe gemeenten – zoals urban arts en nieuwe media – en meer klassieke vormen in de oude;
- zicht op de verschillen in de cultuurbegrotingen in de gemeenten van Flevoland zou verder wenselijk zijn;
- hetzelfde geldt voor bezoekersstromen tussen de metropoolregio Amsterdam en Flevoland, specifiek Almere;

In vervolg op deze benchmark en in afstemming met de provincie Flevoland kan, ook kennisnemend van het deel dat Berenschot in dit project uitvoert, deze wensenlijst verder worden aangevuld

Tot slot

Minister van cultuur Ingrid van Engelshoven geeft in haar visiebrief *Cultuur in een open samenleving* aan dat bij de samenstelling van de basisinfrastructuur meer rekening kan worden gehouden met onder meer de behoefte van de bevolking in de regio en met het lokale klimaat voor makers en kunstenaars. Daarbij roept zij de andere overheden op om cultuurprofielen op te stellen waarin een visie wordt geschetst op cultuurbeleid 'vanuit de eigen kracht van de stad of regio [en die] ingaan op uitdagingen (die per regio verschillend zullen zijn), ingaan op voorzieningen en programma's en

⁹ Het Mondriaanfonds heeft een bestand ter beschikking gesteld met diverse regelingen waarvan zij een direct relevante relatie ziet met bestedingen in de vestigingsplaats (provincie) van de aanvrager. Het gaat om bijdragen aan: collectiemobiliteit, collectieprogramma's, herdenking slavernijverleden, incidentele aankopen, internationale samenwerkingsprojecten, kunstbeurzen, meerjarenprogramma's musea en overige erfgoedinstellingen, meerjarenprogramma's presentatie-instellingen, opdrachtgeverschap, presentatie buitenland, veiligheidszorg, wet behoud cultuurbezit, mobiel erfgoed lening, pilotprojecten, projectinvesteringen erfgoed- en beeldende kunstinstellingen, sky financiering, bewezen talent en opdrachtgever en jong talent en opdrachtgever

duidelijkheid bieden over financiering.¹⁰ Het is daarbij nodig om regionale cultuurncijfers op orde te hebben om het beleid dat daarbij hoort goed te kunnen voeren. Om als cultuurregio een goed profiel te kunnen vormen, waarin de krachten worden benut en eventuele zwaktes opgevangen, is het van belang om over de juiste kennis in huis te hebben. Naast het verzamelen van de data die aanwezig is, is het ook goed om eraan bij te dragen dat deze data goed vergelijkbaar is, tussen de gemeentes binnen een regio, maar ook tussen de regio's onderling. Er is dan ook op meerdere vlakken te zien dat er inspanningen worden gedaan om hier beter zicht op te krijgen zoals ook al werd omschreven bij de aanleiding voor deze benchmark. Met deze benchmark hopen we bij te kunnen dragen aan dit proces. Wel is tijdens het onderzoek dat eraan ten grondslag ligt duidelijk geworden dat aanvullend onderzoek op verschillende vlakken aan te bevelen is om de culturele staat van Flevoland beter in beeld te kunnen brengen.

Dankwoord

Met dank voor de inzet van:

- Berenschot
- Kunstloc Brabant (v/h bkkc, brabant's kenniscentrum voor kunst en cultuur)
- CentERdata
- DutchCulture
- EM-Cultuur
- Het PON

¹⁰ Engelshoven, I.K. (2018) *Cultuur in een open samenleving*, Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.